

7K MODEL ASOSIDA TA'LIM JARAYONINI LOYIHALASH KO'NIKMALARINING TUZILMASI VA INDIKATORLARI

Joldasbaeva Ayjamal Rustembay qızı

Ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada 7K modeli asosida ta'lim jarayonini loyihalash ko'nikmalarining tuzilmasi va indikatorlari tahlil qilingan. Modelning asosiy komponentlari, ularning pedagogik kompetentlikni rivojlantirishdagi o'rni hamda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, loyihalash ko'nikmalarini baholash indikatorlari va ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatlari ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *7K modeli, ta'lim jarayonini loyihalash, loyihalash ko'nikmalari, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik kompetentlik, kreativlik, tanqidiy fikrlash, kommunikativ kompetensiya, raqamli savodxonlik, indikatorlar.*

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, pedagogik faoliyat samaradorligini oshirish hamda bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida darsni samarali tashkil etish faqatgina o'quv mashg'uloti ishlanmasini tayyorlash bilan cheklanmaydi. U ta'lim maqsadlarini aniq belgilash, kutilayotgan o'quv natijalarini rejalashtirish, mazmun, metod va vositalarni uyg'un tanlash, baholash mezonlarini ishlab chiqish hamda o'quv jarayonini refleksiv tahlil qilish kabi o'zaro bog'liq bosqichlarni qamrab oladigan murakkab pedagogik faoliyatdir[1]. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagoqlarda ta'lim jarayonini ilmiy asosda loyihalash ko'nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Mazkur vazifani amalga oshirishda kompetensiyaviy yondashuv asosida ishlab chiqilgan 7K modeli alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu model pedagogning nazariy tayyorgarligi, ijodkorligi, tanqidiy fikrlashi, hamkorlik faoliyati, kommunikativ madaniyati, kasbiy kompetentligi hamda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ko'nikmalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi[2]. Shu jihatdan 7K modeli ta'lim jarayonini loyihalashning zamonaviy metodologik asoslaridan biri hisoblanadi.

7K modeli XXI asr ta'limida pedagog va ta'lim oluvchilarning tayanch kompetensiyalarini shakllantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik model sifatida qaraladi[2]. Mazkur modelning asosiy maqsadi ta'lim oluvchilarda bilimlarni egallash bilan bir qatorda ularni amaliyotga tatbiq etish, mustaqil va tanqidiy fikrlash, kreativ yondashuv asosida muammolarni hal qilish, jamoada samarali faoliyat yuritish hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan oqilona foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishdan iborat. Natijada ta'lim jarayoni bilim berishga emas, balki kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltiriladi[3].

7K modeli yettita o‘zaro uzviy bog‘liq kompetensiyani o‘z ichiga oladi. Ular kreativlik, kritik fikrlash, kommunikativlik, kollaboratsiya, kasbiy kompetentlik, kross-madaniy kompetentlik hamda kompyuter (raqamli) savodxonligidan iborat. Kreativlik yangi g‘oyalarni yaratish va innovatsion yechimlarni ishlab chiqish imkonini bersa, kritik fikrlash axborotni tahlil qilish, dalillarni taqqoslash hamda asoslangan qarorlar qabul qilishni ta'minlaydi. Kommunikativ kompetensiya ta'lim ishtirokchilari o‘rtasida samarali muloqotni tashkil etishga xizmat qilsa, kollaboratsiya jamoaviy faoliyatni yo‘lga qo‘yish va hamkorlik madaniyatini rivojlantiradi[3]. Kasbiy kompetentlik pedagogning o‘z mutaxassisligi bo‘yicha nazariy bilim va amaliy tajribasini ifodalasa, kross-madaniy kompetentlik turli madaniyat vakillari bilan samarali muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Raqamli savodxonlik esa zamonaviy ta'lim platformalari, sun'iy intellekt vositalari va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishni nazarda tutadi.

Ta'lim jarayonini 7K modeli asosida loyihalash pedagogdan dastlab ta'lim ehtiyojlarini tahlil qilishni, ta'lim oluvchilarning tayyorgarlik darajasini aniqlashni hamda kutilayotgan natijalarni belgilashni talab etadi. Keyingi bosqichda ta'lim mazmuni, o‘qitish metodlari, shakllari va vositalari yagona didaktik tizim asosida tanlanadi. Bu esa ta'lim jarayonining izchilligi, uzluksizligi va samaradorligini ta'minlaydi.

Modelning muhim jihatlaridan biri refleksiv yondashuvning mavjudligidir. Pedagog har bir mashg‘ulot yakunida o‘z faoliyatini tahlil qiladi, erishilgan natijalarni belgilangan indikatorlar asosida baholaydi hamda aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish bo‘yicha yangi pedagogik yechimlarni ishlab chiqadi[4]. Natijada ta'lim jarayoni muntazam takomillashib boradi va uning sifati oshadi.

7K modeli asosida loyihalash ko‘nikmalarining samaradorligi maxsus indikatorlar orqali aniqlanadi. Ushbu indikatorlar pedagogning ta'lim maqsadlarini to‘g‘ri belgilashi, o‘quv mazmunini kompetensiyalar asosida tanlashi, interfaol metodlardan foydalanish darajasi, raqamli texnologiyalarni qo‘llash ko‘nikmasi, baholash mezonlarini ishlab chiqishi hamda o‘quv natijalarini tahlil qilish qobiliyatini baholash imkonini beradi[5]. Mazkur indikatorlar pedagogik faoliyatning sifat ko‘rsatkichlarini aniqlash va loyihalash kompetensiyasining rivojlanish darajasini monitoring qilishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, 7K modeli ta'lim jarayonini ilmiy asosda loyihalash, pedagogning kasbiy kompetentligini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishning samarali pedagogik modeli hisoblanadi. Ushbu model asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo‘lajak o‘qituvchilarda kreativ va tanqidiy fikrlash, kommunikativlik, hamkorlik, kasbiy kompetentlik hamda raqamli savodxonlik kabi XXI asr kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, indikatorlar tizimi orqali pedagogik faoliyat natijalarini muntazam baholash va takomillashtirish imkoniyati yaratiladi. Shu sababli 7K modelini pedagog kadrlar tayyorlash tizimiga keng joriy etish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida e’tirof etilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.
2. Muslimov N.A. Kasbiy kompetentlik va pedagogik faoliyat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.
3. Ishmuhamedov R.J., Abduqodirov A.A., Pardaev A.X. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2008.
4. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. – Paris: UNESCO Publishing, 2021.
5. OECD. The Future of Education and Skills: Education 2030. – Paris: OECD Publishing, 2019.